

Prensa diària i comunicació política.

La percepció del projecte de reforma de l'Estatut de Catalunya en dotze diaris espanyols

Sergi Cortiñas Rovira
Carles Pont Sorribes

Universitat Pompeu Fabra
Departament de Comunicació
Roc Boronat, 138. 08018 Barcelona
sergi.cortinas@upf.edu
carles.pont@upf.edu

Data de recepció: 5/6/2008
Data d'acceptació: 10/2/2009

Resum

La recerca que es presenta en aquest article analitza la percepció del projecte de nou Estatut de Catalunya a la premsa espanyola. L'estudi s'ha fet a partir dels editorials i de les portades publicades en dotze diaris de tot l'Estat entre els dies 1 d'octubre i 15 de desembre de 2005. El projecte de nou Estatut de Catalunya va provocar un debat sobredimensionat que va convertir els mitjans en una autèntica «arena política», un *locus* públic on mitjans i polítics van desplegar múltiples estratègies ideològiques cooperatives o competitives. L'article conclou que el nou Estatut va patir un rebuig sever en la majoria de diaris, especialment en alguns d'àmbit estatal, i tracta d'identificar les diferències de matis entre els dotze rotatius. El treball també dissectiona els punts forts i febles del projecte estatutari segons els rotatius analitzats.

Paraules clau: mitjans de comunicació, Estatut de Catalunya, comunicació política, premsa espanyola.

Abstract. *The Daily Press and Political Communication. The Perception of the Statute of Catalonia in 12 Daily Spanish Newspapers*

The research presented in this article analyzes the perception of the project of a new Statute of Catalonia in the Spanish press. The study has been made from the analysis of the editorials and the front pages published in twelve newspapers of all the State between October 1st and December 15th, 2005. The project of new Statute of Catalonia induced a overdimensioned debate that converted Media into an authentic «political arena», a public *locus* where Media and politicians displayed multiple cooperative or competitive ideological strategies. The article concludes that the new Statute suffered a severe rejection in the majority of newspapers, especially in some of the national ones, and tries to observe the differences between these 12 newspapers. The research also dissects the strong and weak points of the project in the analyzed newspapers.

Key words: Media, Statute of Catalonia, Political Communication, Spanish press.

Sumari

1. Introducció i acotació teòrica	5. Principals punts forts i febles del projecte de nou Estatut
2. Objectius i metodologia de treball	6. Conclusions
3. Posicions ideològiques dels diaris analitzats	7. Bibliografia
4. Anàlisi comparativa de la presència i la posició dels diaris de la mostra respecte al nou Estatut	

1. Introducció i acotació teòrica

Aquest article presenta una anàlisi de la percepció del projecte de nou Estatut de Catalunya a la premsa espanyola. La recerca s'ha fet a partir de l'anàlisi dels editorials i de les portades publicades en dotze diaris de tot l'Estat, excepte els editats a Catalunya¹, entre els dies 1 d'octubre i 15 de desembre de 2005.

El projecte de nou Estatut de Catalunya va centrar —i, en certa manera, encara centra— el debat polític al conjunt de l'Estat espanyol. Els mitjans de comunicació en el seu conjunt, però especialment la premsa, s'han posicionat respecte al projecte aprovat el dia 30 de setembre de 2005 al Parlament de Catalunya.

El corpus d'anàlisi està format pels diaris de referència d'arreu de l'Estat espanyol². A banda dels grans diaris de tirada nacional, també s'ha tingut en compte, com a segon element de selecció, la territorialitat, per donar una representativitat de les diferents sensibilitats autonòmiques. Per aquest motiu, s'han escollit alguns dels principals diaris de caire regional en els territoris més significatius.

Els rotatius que s'han escollit per a l'estudi són: *El País*, *El Mundo*, *ABC*, *La Razón*, *Expansión*, *El Correo*, *La Voz de Galicia*, *El Norte de Castilla*, *Levante*, *Heraldo de Aragón*, *Diario de Sevilla* i *Última Hora*. El gruix de les portades analitzades és d'un total de 540, mentre que els editorials sumen més de 495 peces periodístiques.

Acotació teòrica

La recerca en comunicació dels anys seixanta i setanta va estar dominada pel corrent objectivista que consagrava els fets davant la llibertat d'opinions, postulant una separació radical entre la informació i l'opinió. La investigació actual en comunicació assumeix que els periodistes, en tractar les informacions, adopten un punt de vista, un enfocament, un enquadrament. Aquest concepte d'en-

1. La recerca té la voluntat d'analitzar l'opinió publicada dels diaris de l'Estat espanyol que s'editen fora de Catalunya. Seria interessant, i s'apunta per a recerques futures, comparar aquestes posicions amb les dels rotatius catalans.
2. Segons les darreres dades de l'Oficina de Justificació de la Difusió (OJD).

focament o enquadrament (*frame*) ha estat utilitzat, especialment en les últimes dues dècades, de manera habitual en les recerques periodístiques en comunicació política.

L'enfocament és la «idea central organitzadora del contingut de les notícies que aporta un context mitjançant un procés de selecció, èmfasi, exclusió i elaboració» (Tankard, 1991). El cúmul d'enfocaments que de la realitat fan els diaris al llarg de la seva història crea una imatge, una identitat corporativa que adquireix un pes social que fa que el periòdic és el que és, distint del de la competència (Canel, 1999).

Utilitzant una reordenació proposada per Borrat (1989: 99-101), les funcions essencials dels llenguatges polítics del periòdic poden resumir-se en: (1) interpretar i connectar; (2) disseminar la informació; (3) projectar al futur i al passat; (4) implantar l'agenda pública, i (5) estimular per a l'acció. Qualsevol periòdic per definició fa les tres primeres; no obstant això, la quarta depèn del grau d'influència relativa dintre del respectiu sistema polític (Farré, 1999).

En un altre ordre, cal tenir en compte alguns aspectes de la sociologia de la comunicació per entendre la influència mediàtica en l'àmbit de la política. Des de la sociologia es percep la realitat com un producte que es construeix a partir de les múltiples accions protagonitzades pels éssers humans. Entre aquestes accions hi ha les dutes a terme pels mitjans de comunicació de masses, les quals prenen una importància fonamental per la seva posició central en la mediació simbòlica de les experiències i pel seu rol, socialment reconegut i legitimat, de creadors d'esquemes públics de referència (Grossi, 1985). Per la seva part, Maxwell McCombs i Donald Shaw (1972) proposen la idea que els mitjans, per la seva selecció de notícies, determinen les matèries sobre les quals el públic pensa i parla; els autors ho denominen agenda-setting.

Una visió complementària a les d'agenda-setting i construcció de la realitat és la noció de «tema» —tematització— (Marletti, 1985). La tematització confereix la capacitat als mitjans de comunicació per seleccionar un tema tot posant-lo en el centre de l'atenció pública. Marletti suggereix que els mitjans centren l'atenció en uns temes i no en uns altres per una clara vocació de marcar l'agenda política en connivència amb el mateix poder polític. Aquesta conclusió de l'autor italià es podria aplicar en el procés d'elaboració i d'aprovació de l'Estatut. Com es podrà comprovar, els mitjans de comunicació i els aparells polítics són els que desenvolupen fonamentalment els processos de tematització (Marletti, 1985).

D'altra banda, en diferents subàrees de la ciència política s'ha aprofundit en l'estudi d'aspectes com l'administració, l'organització social o els processos constituents —com en el cas de l'objecte d'estudi d'aquesta recerca—. Tanmateix, gran part dels estudis se centren a conèixer els processos electorals en el seu conjunt o en aspectes específics com els actors, els missatges o les estratègies dels diferents partits polítics.

El nombre de recerques en comunicació política que demostren l'impacte dels mitjans de comunicació en el comportament electoral dels individus és

remarcable (Norris, Curtice, Scammell i Semetko, 1999; Zaller, J., 1992). Els estudis fets, malgrat que són eminentment empírics, consideren, majoritàriament, tres possibles efectes mediàtics en l'elector: el reforç; l'activació i la conversió de la decisió del vot (Lazarsfeld, P., 1944).

2. Objectius i metodologia de treball

Els objectius d'aquesta recerca són els següents: (1) conèixer el grau i la naturalesa de les crítiques contra el projecte de nou Estatut de Catalunya, (2) comparar les posicions dels diferents mitjans analitzats, i (3) delimitar els punts forts i febles del projecte de nou Estatut.

La metodologia emprada ha estat en termes globals l'anàlisi sistemàtica de continguts, amb una part quantitativa i una part qualitativa (Krippendorf, 1990; Wimmer i Dominick, 2001). L'obtenció del corpus ha partit dels criteris de difusió i de territorialitat exposats en la introducció. El període de temps analitzat ha estat de 45 dies naturals, corresponents a la tardor de 2005 (octubre, novembre i desembre). Les jornades escollides per a l'anàlisi s'han distribuït de la manera següent³:

- *Aprovació al Parlament*. Del dia 1 al 15 d'octubre (15 dies després de l'aprovació de l'Estatut al Parlament).
- *Presa en consideració i aprovació de la tramitació al Congrés dels Diputats*. Del dia 2 de novembre al dia 16 del mateix mes.
- *Seguiment del projecte d'Estatut*. Del dia 1 al 15 de desembre de 2005.

Els esforços de la recerca s'han concentrat en els editorials i en les portades de cada publicació. De fet, l'editorial ha estat l'eix central de treball per validar les conclusions, ja que reflecteix l'opinió que assumeix la direcció del mitjà. En les portades, s'ha obtingut informació sobre la presència del tema de l'Estatut als diaris i se n'ha valorat semblantment el contingut, en funció de si és favorable, desfavorable o neutre. S'ha valorat la inclusió de la portada perquè en la seva confecció hi participen els màxims responsables dels rotatius. I es pot considerar que si bé no és estrictament un gènere d'opinió sí que marca tendències, ja que en la seva realització s'han de dur a terme processos de jerarquització que impliquen una forta càrrega subjectiva.

La metodologia proposada s'ha confeccionat aplicant una graella d'anàlisi, amb el seu corresponent protocol. Cal assenyalar que una investigació relativa a l'Estatut (Sádaba y Rodríguez, 2007: 187-211) conclou que es tracta d'un tema que se li va donar més cobertura des dels gèneres d'opinió que des

3. S'han pres en consideració les dues dates més importants de l'aprovació del text. Finalitza el 15 de desembre perquè es va fer una tria *ad hoc* de diferents diaris i es va comprovar que és a partir d'aquesta data que l'*agenda setting* queda marcada per altres temes. Val a dir que a partir del mes de gener i, especialment el mes de març, coincidint amb l'aprovació al Congrés dels Diputats, la temàtica sobre l'Estatut torna a augmentar.

dels gèneres informatius, de manera que es tracta d'un tema àmpliament comentat però gens contextualitzat des del punt de vista informatiu.

La interpretació de textos s'ha fet seguint els principis generals dels mètodes hermenèutics (Taylor i Bogdan, 1987)⁴. La fitxa d'anàlisi, en conseqüència, per a cada peça periodística editorial ha tingut els camps següents:

- Dia de publicació i tesi de l'editorial.
- Punts a favor del projecte de nou Estatut.
- Punts en contra del projecte de nou Estatut.
- Grau de la crítica.

En una tercera fase s'ha fet un estudi comparatiu dels mitjans analitzats, que han permès delimitar quins són els diaris més crítics amb l'Estatut. En aquest punt també s'han recollit el conjunt de punts a favor i en contra més comuns i s'han agrupat per àrees temàtiques.

3. Posicions ideològiques dels diaris analitzats

3.1. *Diari ABC*

El diari *ABC* es posiciona frontalment en contra del projecte de nou Estatut de Catalunya. En concret, tots els editorials analitzats (100% de les 14 peces) desaproven el text votat al Parlament. A les portades, el rebuig és també majoritari: un 81% dels titulars que es refereixen a aquesta qüestió s'hi oposen, mentre que la resta són neutres —cap d'ells és favorable—. En opinió dels responsables d'*ABC*, l'Estatut viola els principis constitucionals vigents i suposa una ruptura de l'actual model territorial. Semblantment, els editorialistes consideren inacceptable que Catalunya sigui definida com a nació i s'oposen al model de finançament recollit en el projecte de nou Estatut, així com a la relació de bilateralitat entre Catalunya i Espanya. En paraules de la publicació analitzada, el nou Estatut trenca el pacte de convivència dels espanyols de 1978 i, per tant, s'està davant d'una segona Transició, de caire «negatiu» i per la via de la «imposició». El diari actua en tot moment com a garant de la unitat de la nació espanyola, una realitat innegociable, davant del «desafiament» dels partits catalans.

3.2. *Diari El Correo*

El Correo té una posició crítica amb el projecte d'Estatut, però no és radicalment contrari a la seva tramitació. Durant els 45 dies de l'anàlisi, aquest rotatiu ha dedicat el seu editorial al projecte en quatre ocasions. D'aquests, tres han estat per rebutjar el text i, un dia, ha mantingut una opinió neutra. L'anàlisi de les

4. Altres referències sobre metodologia de l'anàlisi de continguts són Jensen i Jankowsky (1993) i Festinger i Katz (1987).

portades demostra que el nou projecte ha estat rebutjat en un 66,7% de les ocasions que se n'ha parlat, ha rebut un 22,2% de titulars neutres i un 11,1% de favorables. La posició majoritària d'*El Correo* és que el projecte d'Estatut desborda la Constitució i no agrada «el singular model de finançament». Malgrat les crítiques al text, *El Correo* manté que cal diàleg i entesa per pactar la reforma estatutària, i rebutja frontalment les posicions immobiliistes.

3.3. *Diari* Diario de Sevilla

El *Diario de Sevilla* és contrari al projecte de nou Estatut de Catalunya. Dels 45 dies que ha durat l'anàlisi, aquest rotatiu ha dedicat l'editorial sis vegades al projecte. En tots aquests dies, el rotatiu ha mostrat el seu rebuig al text, excepte un dia, que ha mantingut una opinió neutra. L'anàlisi de les portades també demostra que el projecte no s'accepta: un 92,3% dels titulars desaprova l'Estatut, mentre que prop d'un 7,7% dels encapçalaments poden considerar-se neutres. No hi ha cap peça que valori favorablement el nou projecte que presenten els partits catalans. La justificació del rebuig del *Diario de Sevilla* al nou text té com a referents la inconstitucionalitat del text, el fet que suposa una segona Transició i que proposa una «Catalunya autosuficient» com un pas previ cap a l'Estat. El diari andalús també és molt crític amb el conjunt de formacions polítiques catalanes i amb el PSOE.

3.4. *Diari* Expansión

El diari *Expansión* ha valorat en línies generals negativament la proposta de nou Estatut sorgida del Parlament de Catalunya. Els editorialistes d'aquesta publicació han criticat el projecte estatutari en les vuit peces que tractaven sobre la matèria. El rebuig ha estat notable també en les portades del diari madrileny, ja que la meitat dels titulars del període en estudi eren contraris al nou Estatut, mentre que un 36% eren neutres i només un 14%, favorables. *Expansión* considera que el projecte d'Estatut és inconstitucional i que desvertebra Espanya. A més, el diari fa un èmfasi especial en els aspectes econòmics del projecte i arriba a la conclusió que si s'apliqués seria «nefast per a les economies catalana i espanyola». Segons els responsables del rotatiu, el nou Estatut perjudicaria el creixement de Catalunya i trencaria la solidaritat financera amb la resta de l'Estat.

3.5. *Diari* Heraldo de Aragón

El diari *Heraldo de Aragón* es mostra en contra del nou Estatut de Catalunya. Així ho indica el fet que 12 de 14 editorials analitzades en 45 dies (un 86% del total) trobin punts negatius a la proposta catalana. Pel que fa a les portades que s'han analitzat, un 61% consideren el text català de manera negativa, la resta són neutres i no n'hi ha cap de favorable. Els editorialistes de l'*Heraldo* opinen que l'Estatut sobrepassa, i de molt, els límits de la Constitució. Això

provoca una clara confrontació amb Espanya i també un augment de la tensió entre ambdós territoris. En conseqüència, també es tem que Catalunya arribi a ser independent. Els altres temes d'interès per al diari són el terme *nació* i el finançament. Als editorials també es pot apreciar que l'Estatut no és només un desafiament a la Constitució, sinó un perill que pot provocar modificacions a la Carta Magna. S'afirma que és «un excés» i es demana que «se li ha de posar fre».

3.6. *Diari Levante*

El diari *Levante* se situa en una posició desfavorable pel que fa a la valoració del nou Estatut de Catalunya. En primer lloc, cal destacar que li dedica només dos editorials en els 45 dies (el que representa un 4% del total). Aquests editorials veuen que l'Estatut pot esdevenir un «problema polític al Congrés». Pel que fa a les portades, on l'Estatut només hi és present 4 vegades en 45 dies, es pot apreciar un major rebuig del text català, ja que un 75% de les portades analitzades n'assenyala aspectes negatius, un 25% es manté neutre i no n'hi ha cap que en sigui favorable. Els editorialistes veuen que l'Estatut té punts controvertits, com ara que Catalunya es defineixi com a nació i també el finançament que s'hi proposa. Ara bé, l'actitud que manté el diari és continuar en la neutralitat i no buscar l'alarmisme. Tampoc no es posicionen en cap ideologia concreta i donen veu a tots els representants polítics.

3.7. *Diari El Mundo*

El diari *El Mundo* ha estat extremament crític amb el projecte d'Estatut català en el temps que s'ha fet la recerca. El diari madrileny no ha estalviat recursos per carregar les tintes amb duresa contra la iniciativa estatutària. El 100% dels editorials que enfrontaven a la qüestió han estat desfavorables al nou Estatut. Igualment, un 82% de les peces de portada que s'hi referien l'han censurat, mentre que cap dels titulars l'ha valorat positivament. La posició ideològica del rotatiu és inamovible: el projecte és inconstitucional «es miri com es miri» i, a més, Catalunya no pot ser considerada en el text de l'Estatut com una nació, «perquè no ho és». D'altra banda, el diari censura que el nou Estatut vulgui trencar la solidaritat entre les regions d'Espanya. Tampoc admet cap negociació amb el tema de la llengua: la publicació sosté que l'actual Govern català margina els castellanoparlants i el nou Estatut accentuarà aquest suposat fenomen.

3.8. *Diari Norte de Castilla*

El diari *Norte de Castilla* es posiciona a favor de l'Estatut, ja que un 60% dels editorials analitzats destaquen trets positius del text català. Pel que fa a les portades, la valoració és diferent: un 47% de les portades analitzades comenten punts negatius, un 40% es manté neutre i, finalment, un 13% n'assenyala

aspectes positius. Als editorials del diari es pot percebre que s'entén l'Estatut com un pas per a la modernització d'Espanya. Si bé és cert que en el primer editorial es plantegen alguns aspectes controvertits, com ara el fet que Catalunya pogués triar l'independentisme com a opció de futur, en els següents, desapareixen les sospites i les crítiques. Es valora l'Estatut com un text «innovador» i es demana que se li tingui respecte només pel fet d'haver aconseguit majoria al Parlament català.

3.9. *Diari El País*

El diari *El País* ha afrontat el projecte del nou Estatut amb serenitat i equilibri, fet que contrasta amb la resta de la premsa de la capital d'Espanya (*El Mundo*, *ABC*, *La Razón* i *Expansión*). El diari madrileny ha mesurat molt el seu posicionament que, en termes globals, ha estat benèvol amb el text aprovat al Parlament de Catalunya. En la vessant informativa, el rotatiu del grup PRISA ha dedicat un 60% de les portades al nou Estatut i ha mantingut una neutralitat visible: el 68% dels titulars de la primera plana eren neutres (21% positius; 11% negatius). En el vessant editorial, el diari ha dedicat poques peces a aquesta matèria (18% dels dies) en comparació amb la resta de publicacions de difusió estatal. Dels vuit editorials apareguts en el període de 45 dies, la meitat han estat favorables al projecte, tres neutres i només un es pot qualificar de contrari al nou Estatut. La posició ideològica del diari ha estat molt propera a les posicions del PSOE i, en particular, del president del Govern, José Luis Rodríguez Zapatero. També s'ha oposat al radicalisme i a la falta de tacte del Partit Popular en aquesta matèria.

3.10. *Diari La Razón*

El diari *La Razón* és totalment contrari al projecte de nou Estatut de Catalunya. Durant els 45 dies analitzats, el tema de l'Estatut surt en un total de 20 jornades⁵, sempre per rebutjar el text aprovat pel Parlament. L'anàlisi de les portades també demostra que el projecte no s'accepta: un 70,9% dels titulars el desaprova, mentre que un 29,1% es poden considerar titulars neutres. No hi ha cap titular que valori favorablement l'aprovació de l'Estatut. *La Razón* defensa que el nou Estatut trenca amb la Constitució espanyola; considera que pot posar en perill la unitat d'Espanya i la cohesió territorial. El diari madrileny també és molt crític amb el que defensen el PSOE, Esquerra Republicana de Catalunya i Convergència i Unió. Justifica en diferents ocasions les posicions del Partit Popular en la negociació de l'Estatut i en la presa en consideració del text al Congrés dels Diputats.

5. Aquesta dada de presència del tema és una de les més altes de tots els diaris de la mostra analitzada.

3.11. *Diari Última Hora*

El diari *Última Hora* es mostra a favor de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya. Durant els 45 dies que ha durat l'anàlisi, aquest rotatiu ha dedicat nou dies al projecte. Cinc editorials (55,6%) han mostrat una posició neutra respecte al projecte d'Estatut, mentre que tres dies (33,3%) la posició ha estat favorable a l'aprovació del text. Únicament hi ha un dia (11,1%) en què el rotatiu mostra una actitud contrària a l'aprovació del text tal com està redactat⁶. Pel que fa a les portades, els titulars assenyalen una posició oposada al projecte de l'Estatut (69,3%), mentre que en un 33,7% dels títols de la portada la posició és neutra. El rotatiu illenc justifica que el text s'ha de respectar, perquè ha estat aprovat pel 90% dels diputats catalans. A més, defensa un tracte fiscal just per a Catalunya i les Illes Balears. Des d'un punt de vista estrictament ideològic, aquest diari defensa un model federal per a l'Estat espanyol.

3.12. *Diari La Voz de Galicia*

El diari *La Voz de Galicia* es posiciona de forma neutra/favorable davant de l'Estatut, tal com indiquen el 67% de les portades analitzades durant 45 dies (equivalents a 6 portades en total). En canvi, un 33% (equivalents a 3 portades en total) mostra algun punt negatiu del text català. Segons les portades del diari⁷, es pot comprovar que el tema que més preocupa és la constitucionalitat del nou Estatut català. D'aquesta manera, un 33% de les portades analitzades fan referència a aquesta qüestió. Altres aspectes que també interessin són el finançament i el terme *nació*, però sempre vistos des d'una òptica indulgent amb el nou projecte estatutari.

4. Anàlisi comparativa de la presència i posició dels diaris de la mostra respecte al nou Estatut

La presència del tema del nou Estatut a les portades i editorials triats per a l'estudi ha estat molt diferent segons els mitjans analitzats. Aquesta qüestió ha estat seguida de manera molt destacada en els diaris *La Razón* i *El Mundo*, que han assolit les millors dades de presència de tots els rotatius (al voltant del 50% dels dies).

6. El fet que un diari pugui publicar editorials a favor i en contra del projecte de nou Estatut pot semblar difícil d'entendre. Tanmateix, la justificació la trobem en què hi ha determinats aspectes relacionats amb l'eix esquerra-dreta (per exemple: l'Estatut és text modern i avançat en els drets socials) en els quals el rotatiu pot estar-hi a favor per ideologia progressista, mentre que pot estar en contra amb aspectes de l'eix —nacional— de relacions entre Catalunya i Espanya (per exemple: l'Estatut vulnera la Constitució). Aquest és el cas, entre altres, del rotatiu *Última Hora*.
7. Aquest diari manté una antiga tradició de prescindir del gènere editorial, fet que ha difundit l'establiment de la seva posició ideològica en aquesta recerca.

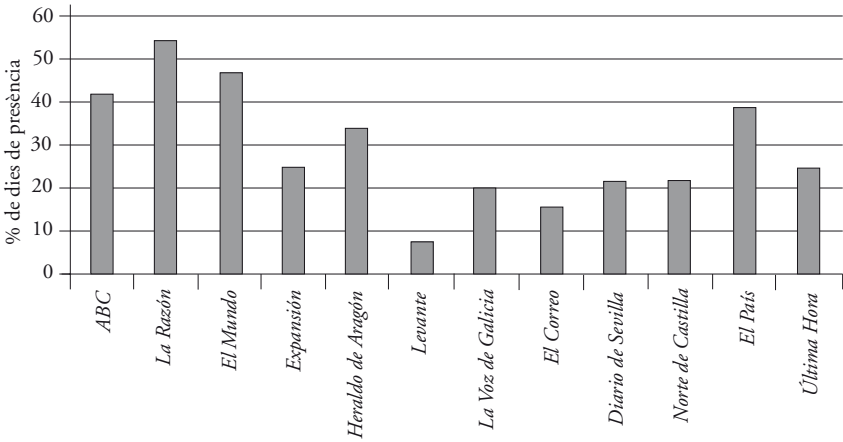
Comparativa dels mitjans més desfavorables a l'Estatut
(dades en % de peces desfavorables)

Publicació	Editorials	Portades
<i>ABC</i>	100,00	80,77
<i>La Razón</i>	100,00	70,97
<i>El Mundo</i>	100,00	82,76
<i>Expansión</i>	100,00	50,00
<i>Heraldo de Aragón</i>	85,71	64,71
<i>Levante</i>	50,00	75,00
<i>La Voz de Galicia</i>	–	33,33
<i>El Correo</i>	66,67	75,00
<i>Diario de Sevilla</i>	83,33	92,31
<i>Norte de Castilla</i>	20,00	46,67
<i>El País</i>	12,50	10,71
<i>Última Hora</i>	11,11	69,23

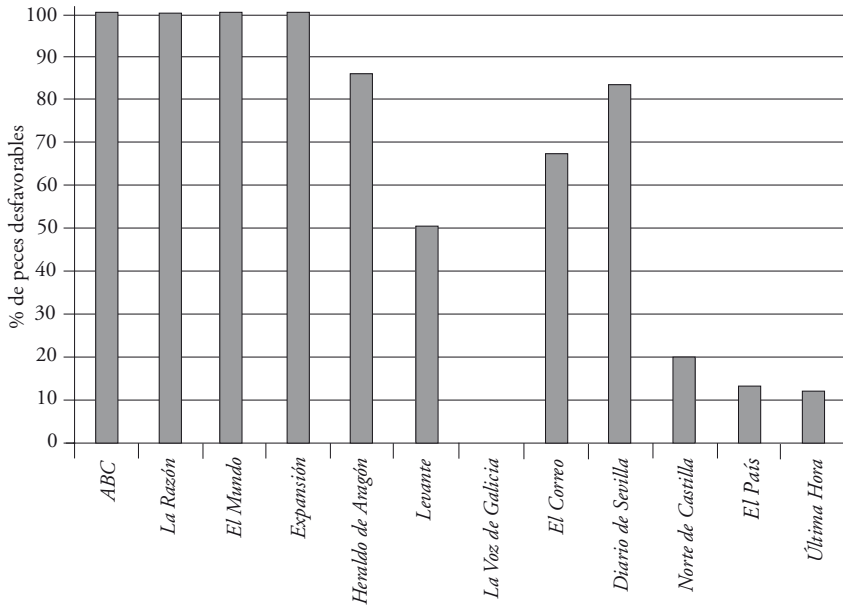
Comparativa de la presència de l'Estatut als mitjans
(dades en % de dies en què apareix)

Publicació	Editorials	Portades	Mitjana global
<i>ABC</i>	31,11	51,11	41,11
<i>La Razón</i>	44,44	64,44	54,44
<i>El Mundo</i>	35,56	57,78	46,67
<i>Expansión</i>	20,00	28,89	24,45
<i>Heraldo de Aragón</i>	28,89	37,78	33,34
<i>Levante</i>	4,44	8,89	6,67
<i>La Voz de Galicia</i>	–	20,00	20,00
<i>El Correo</i>	20,00	8,89	14,45
<i>Diario de Sevilla</i>	13,33	28,89	21,11
<i>Norte de Castilla</i>	11,11	31,11	21,11
<i>El País</i>	17,78	60,00	38,89
<i>Última Hora</i>	20,00	28,89	24,45

Gràfic 1. Comparatiu de la presència de l'Estatut (portades i editorials)

Gràfic 2. Comparatiu dels mitjans amb els editorials més desfavorables a l'Estatut

Per la seva banda, *El País* i *ABC* han fet un seguiment destacat i se situen encara en la franja alta, mentre que l'*Heraldo de Aragón* ha dedicat una atenció mitjana a la reforma de l'Estatut.

A continuació, trobem un grup de diaris que ha mostrat un grau d'interès baix respecte a aquesta temàtica. Els rotatius que formen part d'aquesta agrupació són *Expansión*, *La Voz de Galicia*, *Diario de Sevilla*, *El Norte de Castilla* i *Última Hora*. Per últim, d'extremament baix es pot qualificar el seguiment del projecte de nou Estatut que han fet les publicacions *El Correo* i, particularment, *Levante*, que s'hi ha referit en menys del 10% dels dies que ha durat l'estudi.

Per altra banda, els diaris analitzats es classifiquen en tres grups a partir de les seves posicions respecte al projecte de nou Estatut de Catalunya aprovat al Parlament. Un primer grup està format per les publicacions molt desfavorables a la iniciativa, com són *El Mundo*, *ABC*, *La Razón*, *Diario de Sevilla*, *Expansión* i *Heraldo de Aragón*. Aquests diaris presenten un percentatge d'editorials contraris d'entre el 80 i el 100%. En aquests mitjans, les dades pel que fa a les portades també són obertament desfavorables al nou Estatut.

El segon grup de diaris el conformen *El Correo* i *Levante*, dues publicacions que han de ser tingudes per desfavorables al projecte estatutari, tot i que el grau d'oposició no arriba als nivells de la primera de les agrupacions. En particular, les posicions del diari valencià són lleugerament millors que les del diari basc, especialment en els editorials analitzats.

Finalment, hi ha un tercer grup de rotatius que es pot qualificar de favorable al nou Estatut de Catalunya. Aquests diaris són *El País*, *El Norte de Castilla*, *Última Hora* i *La Voz de Galicia*. En matèria d'editorials, les millors dades de tota la mostra les obté el diari balear *Última Hora*, seguit d'*El País* i de la publicació de Valladolid *El Norte de Castilla*. Cap d'aquests tres diaris supera un 20% d'editorials crítics amb el nou Estatut català.

La Voz de Galicia no té editorials, però s'inclou en aquest grup perquè els resultats de les portades són els segons millors de tota la mostra, només superats pels d'*El País*. Cal advertir que els diaris *El Norte de Castilla* i *Última Hora* tenen uns resultats menys favorables a l'Estatut en l'estudi de les portades, però les bones dades en l'apartat d'editorials —variable d'anàlisi més important segons la metodologia dissenyada— fan que s'inclouguin en aquest tercer grup.

5. Principals punts forts i febles del projecte de nou Estatut

El principal punt a favor del projecte d'Estatut que es reflecteix en la recerca és l'ampli suport que el text va rebre del Parlament —és vàlid en el 19% dels punts forts del projecte—. El segon punt més favorable és el fet que el projecte constituent planteja un debat que s'ha de fer de manera desapassionada, serena i sense «tremendisme» (13%).

Un argument utilitzat per la premsa analitzada és que els partits catalans estan disposats a negociar el text sortit del Parlament (10%). Això ho valoren

Principals punts forts del projecte d'Estatut		
1	Ampli suport del Parlament (90%)	19%
2	Planteja un debat despassionat, serè i sense passió sobre la realitat catalana	13%
3	Els partits catalans volen negociar	10%
4	Es pot fer cabre a la Constitució	9%
5	Catalunya té dret a un millor finançament	6%
6	És un text modern	6%
7	L'Estatut serà la millor garantia contra temptacions «involucionistes» o «aventureres»	6%
8	És un dret del poble de Catalunya	6%
9	El text donarà resposta a moltes de les exigències dels catalans	6%
10	Cal solucionar l'encaix Catalunya-Espanya	3%
11	Millora la cohesió del Tripartit	3%
12	Cal més descentralització / Model federal	3%
13	Cal subratllar el fet diferencial català	3%
14	L'actitud del PP no ajuda	3%
15	Altres aspectes no agrupables	4%

especialment bé els rotatius més partidaris del projecte estatutari, mentre que els diaris menys partidaris del text ho utilitzen com a arma per criticar la classe política catalana.

Una de les lloances més importants del nou Estatut és que si es vol pot cabre dintre la Constitució (9%). Altres punts que justifiquen, a parer d'alguns dels rotatius analitzats, donar suport al projecte és que el text és modern, que Catalunya precisa un millor finançament i que és un dret dels ciutadans catalans. També es valora com a positiu que l'Estatut serà la millor garantia contra temptacions «involucionistes» o «aventureres» i que el text donarà resposta a moltes de les exigències dels catalans. Aquests darrers punts obtenen cadascun el 6% del total de punts forts del projecte d'Estatut.

Amb una representació del 3% del total, hi trobem punts forts del projecte com els que assenyalen que l'Estatut pot servir per solucionar l'encaix entre Catalunya i Espanya, que és bo perquè apropa l'Estat cap un model federal, o bé que servirà per demostrar al PP que la crispació no és bona per resoldre els conflictes territorials d'Espanya.

Principals punts febles del projecte d'Estatut		
1	L'Estatut és inconstitucional	23%
2	Té un sistema de finançament injust / insolidari	12%
3	Catalunya no és una nació	11%
4	Atempta contra la unitat nacional d'Espanya	5%
5	Trenca la cohesió territorial	4%
6	No és un text realista / S'ha de retallar	4%
7	Defensa interessos de «minories radicals»	3%
8	Cal que PP i PSOE pactin un nou text	3%
9	Altres comunitats també voldran el mateix que Catalunya	3%
10	L'Estatut està mal explicat	2%
11	No recull el pensament de 10 milions de votants del PP	2%
12	Trenca la convivència de la Transició	2%
13	Agreuja el conflicte Catalunya-Espanya	2%
14	L'actitud d'ERC no és correcta i perjudica la negociació	2%
15	Implica un canvi de la Constitució	2%
16	Excés de competències (bilateralitat)	2%
17	Pas previ a la independència	2%
18	Implica un canvi de la Constitució	2%
19	Pacte contra les dretes	2%
20	Altres aspectes no agrupables	12%

Principals punts febles del projecte de nou Estatut

El punt del nou projecte d'Estatut de Catalunya que obté més crítiques en els dotze diaris analitzats és el que considera que el text és inconstitucional (23%). En el conjunt de rotatius analitzats, aquesta és una de les qüestions que més preocupen als editorialistes dels mitjans. La majoria de textos retreen al projecte presentat pel Parlament de Catalunya que vulnera els principis constitucionals o que no s'adapta en la seva totalitat a la Carta Magna.

El segon punt que més sancionen els diaris de la mostra és que el sistema de finançament que proposa l'Estatut no és acceptable per al conjunt de l'Estat (12%). En aquest sentit, alguns rotatius són especialment crítics i acusen els ponents del projecte d'Estatut d'aprovar un text injust i insolidari amb el conjunt de les autonomies espanyoles. Aquest aspecte el critiquen, fins i tot, els diaris més propers o favorables al projecte, malgrat que aquests darrers ho fan amb menys vehemència que els rotatius més radicalment oposats al text.

El terme *nació* es rebutja també sense pal·liatius, segons la mostra analitzada; l'11% de les crítiques totals les concentra la definició de Catalunya com a nació. En aquest punt els diaris són especialment bel·ligerants amb l'Estatut i el llenguatge que fan servir sovint és «tremendista». L'argument d'aquest refús és que si es defineix Catalunya com a nació es trenca l'Estat, s'acaba amb la nació espanyola, es trenquen les essències de la pàtria o, simplement, pot servir com a pas previ a la independència de Catalunya.

Un dels altres retrets més severos que es fan a l'Estatut fa referència a la unitat d'Espanya. Així, si sumem la crítica en què s'argumenta que el text trenca la unitat nacional d'Espanya i la que es retreu que trenca la cohesió territorial obtenim un 9% d'amonestacions en qüestions molt similars.

A més a més, és interessant assenyalar el conjunt de punts que critiquen aspectes relacionats amb la redacció del text. Trobem que un 5% de les crítiques fan referència al fet que l'Estatut no és un text realista i que està mal redactat. Els diaris que mostren el seu enuig pel projecte consideren que s'hauria de retallar, perquè està mal pensat i mal escrit.

Més enllà de la posició contrària al nou model de finançament, s'observa com alguns dels mitjans que s'oposen a l'aprovació de l'Estatut ho justifiquen en termes econòmics amb els arguments següents: és un text intervencionista, afecta negativament l'economia i, finalment, posa al descobert el tracte de privilegi del pacte fiscal basc i navarrès. Si sumem aquests punts suposen un 3% del total de qüestions negatives de l'anàlisi.

6. Conclusions

6.1. *La premsa espanyola analitzada crítica severament el nou projecte d'Estatut*

La principal conclusió d'aquesta recerca sobre la iniciativa estatutària ha estat que els principals diaris de l'Estat, en termes globals, s'oposen amb duresa al projecte elaborat pel Parlament de Catalunya. La severitat de les crítiques en alguns casos és molt alta. Aquesta conclusió genèrica valida la principal hipòtesi de treball elaborada en el moment d'iniciar la investigació. Si fem una valoració numèrica, per cada aspecte positiu del nou Estatut, se'n detecten sis de negatius en el conjunt de la mostra.

6.2. *Els diaris de la mostra es classifiquen en tres grups a partir de la intensitat i la naturalesa de les seves crítiques al projecte estatutari*

Els diaris considerats molt desfavorables són *El Mundo*, *ABC*, *La Razón*, *Diario de Sevilla*, *Expansión*, *Heraldo de Aragón*. Per la seva banda, els rotatius desfavorables, a la llum dels resultats obtinguts, han estat *El Correo* i *Levante*; mentre que *El País*, *El Norte de Castilla*, *Última Hora* i *La Voz de Galicia* es poden qualificar de favorables, amb diferents matisos. El projecte de nou Estatut ha tingut una presència més àmplia en els diaris contraris a la iniciativa del

Parlament. En general, el nou Estatut ha estat més present en els diaris d'àmbit nacional que en els d'àmbit més regional o local.

6.3. Les principals crítiques al nou projecte d'Estatut parteixen de dues tesis inamovibles: és inconstitucional i Catalunya no és una nació

La majoria de diaris analitzats consideren que el projecte que presenta el Parlament de Catalunya no entra dins dels límits de la Constitució i, per això, cal ser revisat o retirat. Aquesta tesi representa el 23% del conjunt de les crítiques al nou text. Els diaris més hostils amb el projecte són els que més abonen aquest argument. Tanmateix, els rotatius que veuen més bé el text també posen com a condició indispensable que es pugui encabir dintre dels límits de la Carta Magna. L'estudi també demostra que la definició de Catalunya com a nació provoca gran rebuig a la premsa espanyola. Segons els mitjans de la mostra, el nou Estatut atempta contra la unitat d'Espanya i trenca la cohesió territorial. Els diaris de la mostra posen com argument per anar en contra de l'Estatut que si tira endavant trenca la «unitat de la pàtria».

6.4. Una altra crítica important és que el sistema de finançament proposat és injust i insolidari amb la resta de l'Estat espanyol

El sistema de finançament que proposa el projecte d'Estatut no agrada al conjunt dels diaris analitzats. Les principals crítiques són que es tracta d'un text injust amb la resta d'Espanya i poc solidari amb les autonomies més pobres del país. Per aquest motiu, els diaris analitzats veuen en el projecte català un text que «no és realista» i aconsellen una retallada important del text que va sortir del Parlament de Catalunya.

6.5. Els punts favorables del nou Estatut destacats en la premsa espanyola són l'ampli suport del Parlament i que Catalunya té dret a disposar de més recursos econòmics

Els rotatius que troben punts a favor al nou text consideren que s'ha de respectar perquè ha rebut el vistiplau de prop del 90% dels diputats del Parlament català. Aquest fet, juntament amb el que Catalunya té dret a un millor finançament, són els dos únics punts on hi ha una certa unanimitat dels pocs rotatius que troben coses bones al text estatutari. També es valora positivament la voluntat dels partits catalans a negociar i que el text és modern i innovador. Els diaris que aproven el nou Estatut consideren que els partits catalans no estan tanquen a negociar el text. Aquests diaris creuen que aquest argument és suficient com per escoltar la proposta i fer una negociació que sigui consensuada entre totes les forces catalanes que han donat suport al text i al Govern de l'Estat.

Agraïments

Els autors volen agrair als revisors anònims les observacions fetes, que han ajudat a millorar el contingut d'aquest article.

Bibliografia

- BORRAT, Héctor (1989). *El periódico, actor político*. Barcelona: Gustavo Gili.
- CANEL, María José (1999). «El País, ABC y El Mundo: tres manchetas, tres enfoques de las noticias». *Zer*, 6.
- CORTIÑAS, Sergi i PONT, Carles (2006). «Actores periodísticos y políticos en momentos de crisis: un estudio de caso». *Comunicar*, vol. 14, 27, p. 129-135.
- FARRÉ, Jordi (1999). «La esfera pública, comunicación política y prensa diaria: la escenificación periodística de la campaña de las elecciones al Parlamento». *Zer*, 7.
- FESTINGER, L. i KATZ, D. (1987). *Los métodos de investigación en las ciencias sociales*. Mèxic: Paidós.
- GROSSI, Giorgio (1985). *Reppresentanza e rappresentazione*. Milà: Franco Angeli.
- HABERMAS, J. (1994). *Historia y crítica de la opinión pública: la transformación estructural de la vida pública*. Barcelona: Gustavo Gili.
- JENSEN, K. B. i JANKOWSKY, N. W. (1993). *Metodologías cualitativas de investigación en comunicación de masas*. Barcelona: Bosch.
- KRIPPENDORFF, K. (1990). *Metodología de análisis de contenido. Teoría y práctica*. Barcelona: Paidós.
- LAZARSFELD, P. (1944). *The people's choice*. 1a. ed. Nova York: Columbia University Press.
- MARLETTI, Carlo (1985). *Prima e dopo: tematizzazione e comunicazione politica*. Torí: ERI.
- MCCOMBS, Maxwell; SHAW, Donald (1972). «The Agenda-Setting Function of the Mass Media». *Public Opinion Quarterly*, vol. 36, p. 176-187.
- NORRIS; Curtice; SCAMMELL i SEMETKO (1999). *On Message: Communicating the Campaign*. Londres: Sage Publications.
- SÁDABA, Teresa i RODRÍGUEZ VIRGILI, Jordi (2007). «La construcción de la agenda de los medios. El debate del Estatut en la prensa española». *Ámbitos, Revista Internacional de Comunicación*, vol. 16, p. 187-211.
- TANKARD, James *et al.* (1991). «Media Frames: Approaches to Conceptualization and Measurement». AEJMC Convention. Boston.
- TAYLOR, S. i BOGDAN, R. (1987). *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Barcelona: Paidós.
- TUCHMAN, Gaye (1978). *Making News*. Nueva York: The Free Press.
- TUCKER, K. H. (1998). *Anthony Giddens and Modern Social Theory*. Londres: Sage.
- WIMMER, Roger i DOMINICK, Joseph (2001). *Introducción a la investigación de medios masivos de comunicación*. Mèxic D. F: Internacional Thomson Editores.
- ZALLER, J. (1992). *The Nature and Origins of Mass Opinion*. Nova York: Cambridge University Press.

Sergi Cortiñas Rovira. És professor del Departament de Periodisme i de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra (UPF). Doctor en Comunicació Social per la UPF (2006), llicenciat en Ciències Químiques per la Universitat de Barcelona (UB) i en Periodisme per la UPF, és investigador en el camp del periodisme i la divulgació.

Carles Pont Sorribes. És professor de Periodisme i de Comunicació Audiovisual a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), i imparteix les assignatures Opinió Pública, Seminari d'Anàlisi de l'Actualitat i Tècniques de Redacció Periodística. Participa en diversos projectes relacionats amb els mitjans i la comunicació política. És llicenciat en Periodisme i diplomad en Ciències de l'Educació.
